

Hobit aneb Cesta tam a zase zpátky

Rodič

Úroveň	3. a 4. úroveň / průzkumník a objevitel
Třída	5. – 7. ročník
Časový odhad	Cca 40 minut, záleží na rychlosti čtení
Rozvíjená dovednost	Čtenář samostatně reprodukuje a interpretuje podstatné informace z textu.
Pomůcky	Psací potřeby, různá vydání Hobita s různými ilustracemi, komiks, technika k puštění videa, filmu, traileru ke hře, obrázky na internetu atd
Zdroj	TOLKIEN, J. R. R. Hobit, aneb Cesta tam a zase zpátky. Ilustrované vyd. 2., V Argu 1., rev. Ilustroval Alan LEE, přeložil František VRBA. Praha: Argo, 2006. ISBN 978-80-257-0749-4.
Téma	Fantasy, dobrodružství, vlastnosti postav

Jak postupovat

V aktivitě si dítě zahraje na tvůrce filmu. K postavě z knihy se pokusí vytvořit filmovou postavu tak, aby co nejvíce odpovídala knižní předloze. Pracovat bude s knihou *Hobit aneb Cesta tam a zase zpátky*. Vaše dítě knižní předlohu pravděpodobně zná (např. z filmu k této knize nebo z její filmové animované verze, komiksu, z lego stavebnice s motivem Hobita nebo z PC hry).

Vysvětlete dítěti, že aby postava ve filmu co nejlépe odpovídala předloze, je důležité ji co nepřesněji popsat. Zaměříme se tedy na popis jejích vlastností a vzhledu.

Dítě si nejdříve přečte první úryvek – popis Bilba Pytlíka (úryvek je oddělený přerušovanou čarou) a má za úkol vypsát do tabulky jeho vlastnosti. Vysvětlete dítěti, že popis by neměl být rozvláčný, nejlépe heslovitý s využitím přídavných jmen (zámožný, malý, pohodlný, bezvousý, tichý, obtloustlý, bosý) nebo krátkých slovních spojení (chlupatá chodidla), může dodat i popis oblečení. Využívat může přímo slova z textu nebo interpretovat rozvitější popis, např. chování. Projděte s ním jeho zápis a vybídněte je, aby vám zapsané vlastnosti doložilo citacemi z textu, dáte mu tak oporu pro jeho další samostatnou práci.

Dál nechte dítě pracovat samostatně nebo ve dvojici/skupince (můžete-li zapojit dětí více) na dokončení popisu Bilba.

Z dalších úryvků si dítě samo vybere ještě jednu postavu, (Gandalf / zlobří / Glum), kterou popíše stejným způsobem již samostatně. Pokud má chuť ještě pokračovat, může se věnovat i dalším postavám na pracovním listě.

Hobit aneb Cesta tam a zase zpátky

Po skončení aktivity nechte dítě, aby vám postavy představilo. Společně si také můžete prohlédnout, jak postavy vypadají na různých ilustracích nebo jak byly ztvárněny ve filmu či hře. Můžete dítě motivovat k postupnému samostatnému přečtení kapitoly či knihy.

Na závěr je vhodné vyzvat dítě, aby zhodnotilo svou aktivitu. Můžete využít jednoduché odstupňování na poslední straně metodiky. Je vhodné hodnotit aktivitu hned po ukončení činnosti, aby se děti sebehodnocení naučily. Nemusí to být nic složitějšího, důležité je činnost uzavřít.

Úkol 1: Přečti si první část textu (o Bilbu Pytlíkovi až po vyznačenou část) a zapiš do tabulky co nejvíce jeho vlastností. Piš jednoduše, nejlépe heslovitě např. s využitím přídavných jmen (zámožný, podsaditý, pracovitý, vousatý, skromný, hubený, černovlasý) nebo s pomocí krátkých slovních spojení (dlouhé prsty), můžeš uvést i popis oblečení a další charakteristiky. Využívej slova z textu nebo interpretuj rozvitější popis, např. chování.

Po krátké společné debatě o Bilbovi (s rodičem, sourozencem, spolužákem) pokračuj v textu o Bilbovi a popis postavy dokonči.

Vzhled	Povaha	Jiné

Úkol 2: Vyber si z nabídky textů jednu další postavu a stejným způsobem ji popiš. Pro popis platí stejná pravidla jako v předchozím úkolu.

Moje vybraná postava: _____

Vzhled	Povaha	Jiné

Bilbo Pytlík

Hobit si nepotrpěl na žádné chození do schodů: ložnice, koupelny, sklepy, špižírny (a těch měl spoustu), šatny (měl celé místnosti vyhrazené oblečení), kuchyně, jídelny, to všechno bylo v témž patře, a vlastně na téže chodbě. Nejlepší pokoje ležely všechny po levé straně (ve směru příchodu), protože jediné ty měly okna, hluboce zasazená okrouhlá okna, ze kterých bylo vidět přes hobitovu zahradu na luka svažující se dolů k řece.

Náš hobit byl velice zámožný hobit a jmenoval se Pytlík. Pytlíkové žili v okolí Kopce od nepaměti a obyvatelé je pokládali za velmi vážené, nejenom proto, že byli většinou bohatí, nýbrž také proto, že se nikdy nezaplétali do žádných dobrodružství a nikdy neudělali nic neočekávaného: mohli jste předem říci, co takový Pytlík na jakoukoli otázku odpoví, a ani jste se nemuseli namáhat a ptát se ho. Náš příběh vypráví o tom, jak se jeden z Pytlíků do dobrodružství přece jen zapletl a shledal, že dělá a říká věci naprosto neočekávané. Přišel tak možná o vážnost u svých sousedů, ale získal – inu, jestli něco získal, uvidíte nakonec sami.

Ale co je to vlastně hobit? Zdá se mi, že dneska je třeba hobity poněkud popsat, neboť jsou už vzácní a plaše se straní Velkých lidí, jak říkají nám. Jsou to (nebo bývali) malí lidičkové, dosahující asi tak polovičky našeho vzrůstu a menší než bradatí trpaslíci. Hobitové žádné vousy nemají. Je na nich pramálo kouzelného nebo vůbec nic, leda to obyčejné a všední umění, se kterým dokážou rychle a tiše zmizet, když se hřmotně blíží taková velká neohrabaná osoba jako vy a já a dupe přitom jako stádo slonů, takže nás hobiti slyší na míli daleko. Mají sklon k obtloustlým bříškům; oblékají se do pestrých barev (hlavně do zelené a žluté); nenosí žádnou obuv, poněvadž jim na chodidlech od přírody roste hustá a hřejivá hnědá srst, podobná jejich srsti na hlavách (jenže na hlavách je kudrnatá); mají dlouhé, obratné hnědé prsty na ruce, dobromyslné obličejové a smějí se hlubokým hlaholivým smíchem (zvláště po obědě, který si dopřávají dvakrát denně, když se jim to podaří). Teď víte dost, abychom mohli pokračovat.

Kdysi dávno, jednoho jitra v tišině světa, v němž bylo méně hluku a více zeleně, kdy hobitové byli ještě početní a prospívali, stál Bilbo Pytlík po snídani ve svých dveřích a kouřil z dlouhatánské dřevěné fajfky, která mu sahala skoro až k srstnatým prstům na nohou (pečlivě vykartáčovaných), když tu se jakousi zvláštní náhodou stalo, že šel kolem Gandalf.

Gandalf

Gandalf! Kdybyste o něm slyšeli jenom čtvrtinu z toho, co jsem slyšel já – a já slyšel jenom zlomeček z toho, co je o něm k slyšení – byli byste připraveni na jakoukoli pozoruhodnou historku. Dobrodružné historky se kolem něho přímo rojily, kam jen vkročil, a to tím nejpodivuhodnějším způsobem. Touhle cestou pod Kopec už dlouhá léta nezabloudil, vlastně už od smrti svého přítele Brala, a hobiti už skoro zapomněli, jak vůbec vypadá.

Toho jitra nic netušící Bilbo uviděl před sebou jenom nějakého starce s holí. Stařec měl vysoký špičatý modrý klobouk, dlouhý šedivý plášť, stříbrnou šálu, přes kterou mu až pod pás splýval bílý plnovous, a obrovské černé boty.

„Dobré jitro!“ pozdravil Bilbo a také to tak myslel, svítlo slunce a tráva se svěže zelenala. Ale Gandalf se na něj podíval zpod huňatého obočí, které mu trčelo ještě dál než stinná střecha klobouku.

„Jak to myslíte?“ zeptal se. „Přejete mi tím dobré jitro, nebo máte na zřeteli, že dnešní jitro je dobré, ať už já o to stojím nebo ne, či že se dnes ráno cítíte dobře sám, anebo že je jitro jako stvořené, aby byl člověk dobrý?“

„Všechno najednou,“ odpověděl Bilbo. „A navíc ještě, že je krásné ráno na vykouření fajfky pod širým nebem. Jestli máte fajfku s sebou, posaďte se a nacpěte si ode mne! Není naspěch, máme před sebou celý den!“ Nato si Bilbo sedl na lavičku před svými dveřmi, dal si nohu přes nohu a vyfoukl krásný kroužek šedivého dýmu, který se neporušený vznesl do vzduchu a odletěl přes Kopec.

„Výborně!“ pochválil ho Gandalf. „Jenomže já dnes ráno na vyfukování kroužků nemám čas. Hledám někoho, kdo by se zúčastnil jistého dobrodružství, které chystám, a někoho najít je hrozně těžké.“

„To bych taky řekl – v tomhle kraji! Jsme tady obyčejní pokojní lidičkové a na žádná dobrodružství nemáme ani pomyslení. Nedovedu si představit, co na nich kdo vidí,“ řekl náš pan Pytlík, strčil si palec za kšandu a vyfoukl ještě větší kroužek kouře. Stařec zůstal stát opřený o hůl a zíral na hobita beze slova, až to Bilba přivedlo úplně do rozpaků, a dokonce ho to trochu dopálilo.

„Dobrytro!“ vyhrkl konečně. „O žádná dobrodružství tady nestojíme, pěkně děkujeme! Zkuste to za Kopcem nebo za Vodou.“ A doufal, že tím skončil.

„K čemu všemu vám to dobrytro neslouží!“ poznamenal Gandalf. „Teď chcete říct, že byste se mě rád zbavil a že dobrytro nebude dobré, dokud nezmizím.“

„Ale vůbec ne, vůbec ne, drahý pane! Počkejme, vždyť já ani nevím, jak se jmenujete.“

„Ale ano, drahý pane! A já vím, jak se jmenujete vy, pane Bilbo Pytlíku. A vy znáte moje jméno, třebaže si už nevzpomínáte, že k němu patřím. Jsem Gandalf – a Gandalf, to jsem já!“

„Gandalf, Gandalf! Propánakrále! Snad ne ten potulný čaroděj, který dal Starému Bralovi ty kouzelné knoflíčky do náprsenky, co se samy zapínaly a nikdy se nerozepnuly, dokud se jim neporučilo? Snad ne ten chlapík, který vždycky ve společnosti vyprávěl takové báječné historky o dracích a skřetech a obrech a zachráněných princeznách a nečekaném štěstí synů chudých vdov? Snad ne ten muž, co dělával tak vynikající ohňostroje? Na ty se pamatuju! Starý Bral je vždycky pořádal v předvečer svatojánské noci. Skvělé! Vykvétaly jako obrovské ohnivé lilie a hledíky a čilimníky a vydržely v soumraku celý večer!“ Všimáte si jistě, že pan Pytlík nebyl tak docela prozaický, jak si o sobě s oblibou namlouval, a že měl velice rád květiny.

„Jemináčku!“ pokračoval. „Snad ne ten Gandalf, který způsobil, že tolik poklidných mládenců a děvčat se vydalo do modravých dálek za spoustou bláznivých dobrodružství? Od šplhání do korun stromů na návštěvu k elfům – až po plavby po moři, v korábech k cizím břehům! Namouduši, život tenkrát býval daleko zajímavý... – chci říct, že jste kdysi ve zdejší kraji natropil pořádný zmatek. Promiňte, ale neměl jsem ani tušení, že ještě provozujete svoje řemeslo.“

Zlobři

Jenomže to byli zlobři – zlí obři. Očividně zlobři. To poznal i Bilbo, třebaže žil celkem v ústraní. Poznal to podle jejich ohromných těžkých obličejů, podle jejich velikostí i podle tvaru jejich nohou, a to se ani nezmiňujeme o jejich mluvě, která nebyla zdaleka salonní, zdaleka ne.

„Včera skopový, dneska skopový, a ajť sem trajcén, esli to zejtra nevypadá zasejc na skopový,“ prohlásil jeden ze zlobrů.

„Lidskýho masa sme už dlouho neměli, ani co by za nehet vlezlo,“ poznamenal druhý. „Co to sakra Vildu napadlo, že nás zatáh do týdle končiny, to mi teda neleze do palice – a ke všemu nám eště dochází pitivo,“ postěžoval si a strčil Vildovi do lokte, zrovna když ten lokal ze džbánu.

Vildovi zaskočilo a začal se dusit. „Drž hubu!“ utrl se, sotva popadl dech. „Nemůžeš čekat, že tady lidi vydržej věčně, jen abyste je vy dva s Bertou schlamstli. Spořádali ste spolu půl druhý vesnice vod tý doby, co sme sešli z hor. Co chceš víc? A zažili sme cestou časy, kdybys bejval Vildovi poděkoval za takovej pěkněj kousek tučného berana z údolí, jako je tendle.“ Pořádně si uhryzl ze skopové kýty, kterou si opékal, a utřel si pisky do rukávu.

Bohužel ano, zlobří si takhle počínají, i ti, co mají pouze jednu hlavu. Jakmile Bilbo tohle všechno vyslechl, měl okamžitě něco podniknout. Budťo se měl tiše vrátit a varovat své přátele, že tu jsou tři pěkně statní zlobří v mizerné náladě, zřejmě naklonění ochutnat pro změnu pečeného trpaslíka či dokonce poníka, nebo měl honem provést nějaký lupičský kousek. Opravdu prvotřídní legendární lupič by v tom okamžiku vybral zlobrům kapsy – to se skoro vždycky vyplatí, když to dokážete, štípnul by jim i to skopové z rožňů, ukradl pivo a nepozorovaně by zmizel. Jiní lupiči, praktičtější, ale s menší profesionální hrdostí, by možná zapíchli všechny dýkou, dřív než by si to zlobří uvědomili. A potom by mohli strávit noc v bujném hodokvasu.

Tohle Bilbo věděl. Četl o spoustě věcí, které sám nikdy neviděl ani nedělal. Byl hrozně vyplašený a právě tak znechucený, toužil být na sto mil odsud, a přece – přece jen se nemohl odhodlat vrátit se k Thorinovi a spol. s prázdnýma rukama. Tak tedy stál a váhal ve stínu. Z různých lupičských kousků, o kterých slýchal, mu vybraní zlobřích kapes připadalo nejméně obtížné, takže se nakonec připlížil za strom těsně za Vildu.

Berta a Tom poodešli k sudu. Vilda právě znovu lokal ze džbánu. V tom okamžiku sebral Bilbo kuráž a sáhl svou malou ručkou do Vildovy ohromné kapsy. Byl v ní měšec, pro Bilba veliký jako pytel. „Ha!“ pomyslel si a rozehříval se pro své nové počínání, když ho opatrně vytahoval ven. „Tohle je začátek!“

To taky byl. Zlobří měšce bývají zrádné, a tenhle nebyl žádnou výjimkou. „Hele, kdo seš?“ zapípal, když pouštěl kapsu, Vilda se okamžitě otočil a popadl Bilba pevně za krk, dřív než se hobit stačil schovat za strom.

„Sakra, Berto, koukej, co sem to načapal!“ řekl Vilda.

„Co je to?“ podivili se ti dva druzí a přistoupili blíž.

„Bac mě hrom, esli to vím! Co ses zač?“

„Bilbo Pytlík, lup – hobit,“ vykotal chudák Bilbo, všecek roztřesený, a lámal si hlavu, jak vyloudit soví zahoukání, než ho zlobří uškrtní.

„Luphobit?“ vyvalili na něj oči. Zlobří mají dlouhé vedení a jsou hrozně podezíraví, kdykoli se setkají s něčím, co je pro ně nové.

„Co má takovej luphobit co hledat v mý kapse?“ zamračil se Vilda.

„Dá se to vařit?“ zajímal se Tom.

„Můžeš to zkusit,“ odpověděl Berta a sáhl po kosince.

„Byl by nanejvýš jednou do huby,“ podotkl Vilda, který se už dobře naveččel. „Ani ne, dyby se stáhnul a vykostil.“

Glum

Tady hluboko dole u temné vody žil starý Glum, drobný slizký tvor. Nevím, odkud přišel, ani co byl vlastně zač. Byl Glum – tmavý jako sama tma, až na dvě kulaté bledé oči ve vyzáblém obličejí, měl malý člun a v něm vesloval docela tiše sem a tam po jezeře, neboť to bylo skutečně jezero, široké a hluboké a vražedně studené. Pádloval svými velkýma nohama, visícíma přes okraj člunu, ale nikdy nezčeřil ani vlnku. Kdepak on. Vyhlížel svými bledýma lampovitýma očima slepé ryby, které lapal dlouhými prsty s rychlostí myšlenky. Měl rád i maso. Skřeti mu chutnali, když se mu podařilo některého chytit, ale dával si pozor, aby ho nikdy neobjevili. Jenom je škrtil zezadu, když někdo z nich zabloudil sám dolů na břeh a Glum tam právě lovil.

Stávalo se to velice zřídka, protože skřeti tušili, že tam dole cosi nepříjemného číhá, tam dole u samotných základů hory. Narazili na jezero kdysi dávno, když razili tunel do hlubin, a zjistili, že dál se nedostanou. Tam tedy končila jejich cesta tímhle směrem a neměli žádný důvod chodit tam – ledaže je poslal Velký skřet. Někdy dostal chuť na rybu z jezera a někdy už neviděl rybu ani skřeta, kterého pro ni poslal.

Skutečné bydliště měl Glum na slizkém skalním ostrůvku uprostřed jezera. Teď pozoroval Bilba zdálky svými bledýma očima jako dvěma dalekohledy. Bilbo jeho vidět nemohl, ale Glum si dlouho lámal hlavu nad Bilbem, poněvadž mu bylo zřejmé, že to vůbec není skřet. Glum skočil do člunu a odrazil od ostrůvku, zatímco Bilbo seděl na břehu úplně perplex a v koncích s další cestou i s rozumem. Najednou se k němu přiblížil Glum a šeptem zašišlal:

„Štěstí je š námi, můj milášku! Počítám, že se dneš nabaštíme nebo ší ašpoň pošmákneme, glum!“ A když řekl glum, znělo to jako jedno příšerné polknutí. Podle toho také dostal jméno, třebaže si sám vždycky říkal „můj milášku“.

Hobit div nevyskočil z kůže, když mu ten šepot zazněl v uších, a najednou uviděl, jak se na něj poulí bledé oči.

„Kdo jsi?“ zeptal se a napřáhl mečik před sebe.

„Co je ono, můj milášku?“ zašišlal Glum (který vždycky oslovoval sám sebe, protože nikdy neměl příležitost mluvit s někým jiným). Tohle právě přišel zjistit, poněvadž momentálně nebyl nijak zvlášť hladový, jenom zvědavý; jinak by byl napřed chňapl a pak teprve šišlal.

„Jsem pan Bilbo Pytlík. Ztratil jsem trpaslíky a ztratil jsem čaroděje a nevím, kde jsem; a ani to vědět nechci, jen když se dostanu odtud.“

„Co to drží v rušíškách?“ zajímal se Glum s pohledem na mečik, který se mu nijak nelíbil.

„Meč, čepel vyrobenou v Gondolinu!“

„Ššš!“ zašišlal Glum a náhle byl samá zdvořilost. „Snad abyšme še tady pošadili a trošku ší š tím poklábošili, můj milášku? Šnad to má rádo hádanky, šnad jo, ne?“ Usilovně se snažil vypadat přátelsky, alespoň pro tu chvíli, než zjistí něco víc o tom meči i o hobitovi, jestli je tu opravdu docela sám, jestli je dobrý k jídlu a jestli

má Glum opravdu hlad. Na nic jiného než na hádanky nemohl přijít. Dávat je a někdy je uhadovat byl jediná hra, jakou kdy hrál s ostatními podivnými tvory, zalezlými v děrách, před pradávnými časy, ještě než přišel o všechny přátele, než byl vyhnán pryč, docela sám, a než zalezl sem hluboko dolů, do tmy pod horami.

„Výborně,“ souhlasil Blibo, který se usilovně snažil vyhovět, než zjistí něco víc o tom tvorovi, jestli je tu docela sám, jestli je dravý nebo hladový a jestli je to přítel skřetů.

„Vy se ptejte první,“ navrhl, poněvadž zatím neměl čas vymyslet si nějakou hádanku.

A tak Glum zašišlal:

Kořeny má škryté v žemi,
vypíná še nad jedlemi,
štoupá pořád výš a výš,
ale růšt ji nevidíš.

„To je snadné!“ zvolal Bilbo. „Myslím, že je to hora.“

„Je to tak snadné? Musíme ši š tím dát soutěž, můj milášku! Když se milášek žeptá, a ono to neuhodne, tak to šníme, můj milášku. Jestli se to žeptá náš, a my neuhodneme, tak tomu uděláme, co to bude chtít, platí? Ukážeme tomu cestu ven, tak!“

(text zkrácen)

Sebehodnocení Hobit aneb Cesta tam a zase zpátky

Na závěr si zkus zhodnotit svou aktivitu. Je vhodné hodnotit aktivitu hned po ukončení činnosti, dokud si vše dobře pamatuješ. Můžeš využít jednoduché odstupňování, aby ses sebehodnocení naučil/a.

Podařilo se mi popsat Bilbo Pytlíka bez problémů, jeho vlastnosti jsem dokázal/a doložit ukázkami z textu. Žádná důležitá vlastnost mi nechyběla. Popis další postavy jsme zvládl/a samostatně a vytvořil/a jsem úplný a výstižný popis

Popis Bilbo Pytlíka se mi po počáteční dopomoci dařil již bez problémů. Vlastnosti Bilba jsem dokázal/a doložit ukázkami z textu, občas jsem potřeboval/a trochu pomoci. Zapsal/a jsem většinu jeho důležitých vlastností. Popis další postavy jsme zvládl/a již samostatně a vytvořil/a jsem ho skoro celý.

Popis Bilbo Pytlíka se mi s dopomocí podařil, zapsal/a jsem několik jeho důležitých vlastností, které jsem s dopomocí doložil/a i ukázkou z textu. Popis další postavy jsem s dopomocí také z části zvládl/a a podařilo se mi najít pro tuto postavu i několik typických vlastností.

Jak mě to bavilo?

